

Видання 6

26.890(4УКР-42К)
908(477.42)
К 12

ВІСНИК НАУКОВОЇ І ПЕДАГОГІЧНОЇ МІСЬКОЇ РАЙОННОЇ БІБЛІОТЕКИ

◆ М. Ю. Коштрава ◆ Р. Ю. Кондратьєва ◆ 2

З БЕРЕГІВ ТЕТЕРЕВА — У ВІЧНІСТЬ

О. ОЛЬЖИЧ

Видання 4

◆ М. Ю. Кошарня ◆ Р. Ю. Кошарня ◆

ВІСНИК ІНСТИТУТУ

Серія «Історія» 2002 року

З БЕРЕГІВ ТЕТЕРЕВА — У ВІЧНІСТЬ О. ОЛЬЖИЧ

Київ
М. Кошарня
2002

26.890(4УКА-4010)
908(477.42)

IP
XP

ББК 62.4-81.340КР-1

К72

К72

УДК 929:040:902-821.141.2.09(477)(901)

Кострица М. Ю., Коздратюк Р. Ю.

К72 **Збереження Тетерева – унікальної О. Охорона. – Житомир: Ко-**
сачко, 2007. – 40 с.: іл. (Серія: Великі Житомирські. – Вип. 6).
ISBN 966-8123-87-7 (серія)
ISBN 966-8123-58-1 (випуск 6)

Книжка-брошура є першим в Україні збірником наукових праць, присвячених охороні і збереженню ціннішої пам'ятки природи України – північного тетерева (Орнітоскопс Кольвічі) (СРБ-СРБ). На візуальній частині розглянуто географічний розподіл фауни, терени її масового існування в території об'єкту охорони.

Розглянуто всі аспекти охорони північного тетерева.

ББК 62.4-81.340КР-1

Друкується за рішенням спеціального Житомирського науково-критичного товариства (дисципліна Зоологія) (протокол № 3 від 15 вересня 2007 року)

Рецензент:

В. О. Єршов, кандидат філософських наук, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Відповідальний редактор:

П. В. Шкода, доктор філософських наук, професор Житомирського державного університету імені Івана Франка.

КР

Житомирська обласна
наукова бібліотека
Інвентар. № 1923265

ISBN 966-8123-87-7 (серія)
ISBN 966-8123-58-1 (випуск 6)

© М. Ю. Кострица. 2007

*Держава не твориться в будучині,
Держава будеться нині.*

С. Овсюк

Микола Садва-Сиваловський

ОЛЕГОВІ ОЛЬЖИЧУ

*Любий друже, ми з тобою —
найкраще одинокі люди,
ми запровадили в життя
доблесть
і сміливість — однієї
загрозливої.
Не ти собі коєм ти
нову славу,
а ти ти: в борю.
Тися відстає
своїм пошуком
впереднього світу і мислі,
і твоя ти: не впадає,
і ти не користи
жодної перемоги.
Та ти, на тебе тільки
найкращого корис:
ти не падає на
переможця перемог,
а тільки ти знаєш
доблесть —
і тільки ти знаєш
ти працює.*

*І тільки ти,
Сильніше тільки ти
жестко, фанатично,
і ти тільки ти: смертю
до ти,
а тільки ти: — тільки,
до тебе тільки,
обернувшись на тебе!
ти смер тільки,
а тільки, — а тільки
світливо,
впереднього світу
тільки тільки:
ти тільки тільки,
ти тільки тільки об тебе
тільки тільки тільки
і ти тільки
на тебе,
і ти тільки у тільки
тільки —
тільки — це тільки
тільки
тільки.*

І листопада 1994 р.

ку слов'янського дослідника у статті «Перодруття зустрічі з Ольгачем» («Дніпро», 1994, число 1), наголошує, що «одні жодні із літературознавців не з'ясували, як і чому родився Олександр Кандяба (чи саме Віра Антоновична) оповідаючи 1907 р. у Житомері». Цей педагогіч усеїдуи житомерської кривини.

Як з'ясувалося з архівних документів, з житомерського краєм О. Ольгача єдице не лише сам факт народження його в Житомері, а й глибокі родинні зв'язки матері – Віри Антоновичи Кандяби, уродинки Свідковської. Саме так в документал пишуться її прізвище, а не Свідковська, як це у П. Червоникова та інших дослідників.

Дід майбутнього поета по материнській лінії – Антон Козьмич Свідковський походив із родини Білоруських шляхтичів. Це був старовинний рід, з якого вийшло декілька відомих істориків нашого покоління. Серед них – декабрист Свідковський. На початок XIX ст. родина відійшла. Тому після закінчення пансіонного училища у місті Черкасах Могольської губернії (теперішня Білорусь) юний Антон Свідковський вимушений був самостійно заробити на життя. Він почав з найвищою чинівницькою посади – канцеляриста, поступово виконуючи різні просумовані службові обов'язки.

На початку 60-х років XIX ст. дідом ставився Антона на Волинь, яка стала його другим батьківщиною. Тут він одружився з дочкою колезького асесора Варварою Іванівною Неголоубовою. У сім'ї зросло дев'ятеро дітей: Павло (1867 року народження), Олександр (1870), Іван (1877), Михайло (1878), Марія (1880), Віра (1881), Ольга (1883), Варвара (1886) і Павло (1888). Антон Козьмич Свідковський за двадцять років служби впродовж посередником, чиновником губернського у великих справах присутствія об'їзду майже всі Волинь, встиг пограмотити людей чи не в усіх її повітових центрах: Дубні, Кремені, Новоград-Волинському, Старокостянтиніві... Саме у Старокостянтиніві народилася 8 листопада 1881 року Віра, мати майбутнього поета.

Після вступу у відставку Антон Свідковський, як і багато інших чиновників, осів у губернському Житомері. Проте власного будинку там і не придбав. Родина займала квартиру, часте зайволичий адрес. І зрештою оселився у двоповерховому будинку міщанина Фіскала, на році куляць Старо-Вільської й Мало-Вільської¹. В Житомері всі діти Свідковських здобули освіту, закінчили місні гімназії, згодом вступили до різних навчальних закладів. Віра навчалася на історико-філологічному відділі Вишуківських жіночих курсів у Петербурзі.

Діакономієм бувало співвітчівня людських дол. Разом з Вірою навчалася курортка з України Марія Кандяба. Дівчатка дружили, разом мислили. Листувалися із братом Миколою, що жив тоді у місті Слов'янську на Слобожанщині. Віра Свідковська довідалася, що він знайомий з братом П

¹ Куляцько, в якому народився О. Ольгач, було знищено у 1880 році.

подружжя Олександром. Наприкінці травня 1903 року Віра поїхала до брата в Єкатеринськ. Там вона вперше в побачила Олександра Кандябу. Між молодими людьми зав'язалася дружба. Як романтична натура Олександр швидко надіслав Вірі листочки. Коли з ним була самотнім у коханні. В одному з листів він писав: «Зустриь тебе, почав писати, стала писати моїм другом, моїм коханим. Як тебе, в Пскові і думаю про тебе. Але, як і завжди, все порохом швидко минає. Закінчується літні канікули, закінчилися пара раз'їхалися: Олександр до Харкова, Віра – до Петербурга, де вона разом із сестрою Ольгою. Протяг дроків за'їхати не розірвалися. Почався, так би мовити, поштової роман.

Новий цікавий краєзнавчий факт відомого вченого-літературознавця, у процесі дослідження історії Товариства дослідників Волги, що функціонувало на початку XX століття в Житомирі. Як відомо, товариство мало свої осередки в повітових містах губерній Середніх і Нижніх Новгород-Волзького осередку знаходилися в Микола Садовиськай – рідний брат житомирця Віри Садовиської, майбутньої дружини поета Олександра Олеса (О. Кандяба) та матері О. Ольшечка. Знаючи Ірену Кутюк, які в'їхали виважити нові документи у відділі рукописів ЦНБ ім. В. Вернадського НАН України, з'явилася змога простежити його, подробиці і взаємності Віри та Олександра від початку їх знайомства до народження сина Олеса.

Наприкінці грудня 1903 року Віра в черговий раз приїхала на госпадан до брата Миколи в Новоград-Волзькай (сьогодні місто на житомирщині). Як відомо, у її чата, старший брат, мавши досить значний матеріальний статус і стабільну посаду, надіслав Лиземоту сестрі, підтримував її морально. А це чарів доробляв два до Новограда-Волзькаго для саботичного з'ясування особливостей відношень прибув в Харков в Олександра Кандябу. Майбутній родителі всі разом відзначили свято Різдва Христового. Цей візит Олександра до Новограда-Волзькаго тривав майже місяць, протягом якого Віра змогла освітнично співізнитися з повсякденним пороченням, вступила в знайомство з головою Ярославом Соколом, який не відкидав Вірі знайомства. Про це вона розповіла Сашку, який її зрозумів, а Віра, розібравшись у щасті Олександрових пошуків, відомості передала «кошачий» і віддала перевагу Олександрові. Від'їжджаючи до Сум, Олександр відправив до Новограда-Волзькаго з дорогим листом: «Не знаю, чим більше кохав тебе, тим більше мучалося. Все нові думаться, що цей місяць тільки привів, що щось чути все доволу я знав, і ніколи цей сон, кошмарний сон не повториться більше. Нехай в тебе кохав вперше. Ти мене кохала? Так! Який в ідеальній твій коханим».

До кінця зими Віра перебувала у брата в Новоград-Волзькаому, а Олександр – у Харкові, завідуючи намічаним в інституті та підробочими в місцевій газеті.

У липні-серпні 1906 року молодята поїхали разом на відпочинок до Криму. Ці два місяці стали найкращими в їхньому житті.

ку слов'яньського дослідника у статті «Передумки зустрічі з Ольжичем» («Діагноз», 1994, число 1), згадує, що єдині жодні із літературознавців не з'ясували, як і чому родина Свідковських Кандаби (чи сама Віра Антоїніна) опинилася 1807 р. у Житомері. Цей недолік усунути житомерські краєзнавці.

Як з'ясувалося з великої кількості документів, з житомерським краєм О. Ольжича єдине на ліній сам факт народження його в Житомері, а й глибокі родинні зв'язки матері – Віри Антоїніни Кандаби, уродинної Свідковської. Саме так в документах пишеться її прізвище, а не Свідковська, як це у П. Червотинка та інших дослідників.

Дід майбутнього поета по материнській лінії – Антон Юхимович Свідковський походив із родини білоруських шляхтичів. Це був старовинавний рід, з якого майже десятиліття вдалося знайти історичних постатей. Серед них – декабрист Свідковський. На початок XIX ст. родина збагачилася. Тому кілька заможних помітківачів у місті Червоної Монастирської губернії (теперішня Білорусь) жоні Антон Свідковський вимушений був самостійно заробити на життям кріпа. Він почав з найпростішої чотирикласної школи – шкільництва, поступавши високою ціною проханнями сусідь боярами сідарями.

На початку 60-х років XIX ст. дядько Антона на Волях, яка стала його другою батьківщиною. Тут він саружився з дочкою козляцького асесора Барбарою Галічанкою Непрозвільця. У сім'ї простало дев'ятеро дітей: Павло (1868 року народження), Олександр (1870), Іван (1877), Микола (1878), Марія (1880), Віра (1881), Ольга (1883), Барвара (1885) і Польва (1888). Антон Юхимович Свідковський за двадцять років саружив непровадом посередником, чиновником губернського у олександрійській області правління: об'їздив майже всю Волянь, астиг потрапити лише чи не в усіх її повітових центрах: Дубні, Кремені, Новоград-Волинському, Старокостянтинівській... Саме у Старокостянтинівській народився 8 липня 1881 року Віра, мати майбутнього поета.

Після втрати у шкільству Антон Свідковський, як і багато інших чиновників, осів у губернському Житомері. Проте власного будинку там і не придбав. Родився наймані квартирою, часто змінюючи адресу, і зрештою оселився у двоповерховому будинку мідантара Фішеля, на розі вулиць Старо-Високої й Міло-Високої¹. В Житомері всі діти Свідковських здобули освіту, закінчили різні гімназії, згодом вступили до різних навчальних закладів. Віра навчалася на історико-філологічному відділі Бєлгородського жіночого курсів у Петербурзі.

Дитинством Віра сподівалася людських долі. Разом з Вірою навчалася курсистка з України Марія Кандаба. Дівчата дружили, разом шикали. Літуючись із братом Миколою, що жив тоді у місті Слав'янську на Слобожанщині, Віра Свідковська довідалася, що він заміжній з братом П

¹ Куцак, в тому народженні О. Ольжич, був шкільною у 1880 році.

пошуку Олександром. Наприкінці травня 1903 року Віра поїхала до брата в Слобожанськ. Там вони зустріли в побаченні Олександра Кандибу. Між молодими людьми зав'язалася дружба. Як романтична натура Олександр подався надівшись Вірі записки. Коли ж він був самотнім у коханій, в одному з листів він писав: «Зустріть тебе, почуй шепіт, стало повітря моєю другом, моєю коханою. Як тебе, в її кохані і думаю про тебе. Але, як і завжди, все хороше завжди минає. Закінчилися літні канікули, зможеш ти рахуватися: Олександр до Харкова, Віра – до Петербурга, де жила разом із сестрою Ольгою. Проте дрозди зв'язки не розірвалися. Починався, так би мовити, поштовий роман».

Новий цікавий красномовний факт відомо вважати неможливо, у процесі дослідження історії Товариства дослідників Волині, що функціонувало на початку ХХ століття в Житомирі. Як відомо, товариство мало свої осередки в повітових містах губернії. Серед членів Новограда-Волинського осередку значаться й Микола Сидорівський – рідний брат житомирки Віри Сидорівської, майбутньої дружини поети Олександри Ольги (О. Кандиби) та матері О. Ольжича. Завдяки бренті Кружке, який відомо вважати нові документи у відділі рукописів ЦРБ ім. В. Вернадського НАН України, з'явилася змога простежити деякі подробиці взаємодії Віри та Олександри від початку їх знайомства до народження сина Олега.

Наприкінці травня 1903 року Віра в червоній ризі приїхала на поїзді до брата Миколи в Новоград-Волинський (сьогодні це місто). Як відомо, у ті часи, старший брат, мавши досить значний матеріальний статус і ставлячи до уваги, надіслав сестрі, підтримуючи її морально. А ще через дільничу дала до Новограда-Волинського для остаточного заступання особисті відомості про брата з Харкова й Олександру Кандибу. Майбутній рідний брат разом відвідали свого Різдва Християна. Цей візит Олександри до Новограда-Волинського тривав майже місяць, протягом якого Віра змогла остаточно зважитися з потоваришчаним подруччям, налагодити зв'язки з головою Ярославом Сергеевим, який не відмовив Вірі в задоволенні. Про це вона розповіла Сашку, який її заступив, а Віра, розібравшись у широті Олександрового почуття, зможеш нарешті «коханій» і віддала перевагу Олександрові. Від'їжджаючи до Сухи, Олександр відправив до Новограда-Волинського з даром листок: «На згадку, чим більше кохаю тебе, тем більше мучуюсь. Все мені здається, що цей місяць тільки привид, що коюсь чужо без думки в снах, і ніколи цей сон, шкідливий сон не повториться більше. Навіщо в тебе кохаю вперше. Ти мене кохала? Так! Кохай і щасливої тебе кохати».

До кінця липня Віра перебувала у брата в Новограді-Волинському, а Олександр – у Харкові, закінчуючи навчання в інституті на підготовку до міської гімназії.

У липні-серпні 1906 року молодята поїхали разом на відпочинок до Криму. Ці два місяці вони найбільш щасливими в їхньому житті.

Віра Свядковська стала тією жінкою, яка надихала Олександр на великий поетичний дзвін. У 1904 році під час спільного відпочинку в Криму Олександр Кандиба підготував до друку першу поетичну збірку «З журбою радість обіймаю». Її'я Віра знову стала широконідою.

*З журбою радість обіймаю...
В спокої, як золотуєш, мій світ,
І в дитині радієш мій дитини,
І як мій радієш ти?*

Саме журба і радість не лише переплелися в першій збірці, а й стали ідейно-емоційною домінуючою всієї Свядковської творчості.

До речі, Олександр Іванович Кандиба обрав собі поетичним Ольгою-матір'ю Віру. Саме цим нікчем ім'ям вона називала свого Сашка. «Перетворення» на поета Овса Олександр Кандиба уніочею у вірші, присвяченіму матері:

*Ти ім'я, що мій даш Ти
У дні, коли Тобою,
Учі і вчиви, і крапля
Дня і в'єшми над дном,
Воло правду в в степі дурі,
Заче в степі в'єш...*

На початку вересня Віра і Олександр повернулися з Криму до Новограда-Волинського, а 25 листопада Віра повідомила, що в них буде дитина. Олександр радісно зустрів це повідомлення, про це вкрито обличчя уривок з його листів: «Поческом одні одному руки і подарювам себе з новим нем... О, якщо б я міг мати тебе невдалому бою, а мовився би за свого дитинку тільки, ніж за всіх. Хай обернемо його діти і любові життя».

28 грудня 1904 року Олександр виїхав до Петербурга, зареєструвавши офіційний шлюб з Вірою, тим самим узагальнюючи проблему шлюбної появи на світ майбутнього малюка. Від 14 січня 1907 року, відомим диваче прізвище на чоловіка, Віра Свядковська стала Вірою Антоїніною Кандибою.

12 травня 1907 року, позити патріархально панаматовану матір, Віра повернулася в Житомир, а 8 липня (21 день за новим стилем) народила хлопчика, якому судилося виключною поетично-війни в історію.

Почесні проходили з ускладненням, тому мати з новонародженої дитини дві доби були змушені провести у приватному пологовому притулку лікаря Гонимбата. 13 вересня 1907 року відбувся обряд хрещення малюка, якого назвали Овсом. Для цього обрали найбільшому під покровителем Свядковських Успенському храму на Подолі.

Зачею про обряд відшукою у нещасній книзі жіночарської провідності П. М. Король, куди якого чимі можуть побачити в шлюбі

публікації (дав. стор. 15). Документ свідчає, що «в жовтні 1907 г. родився, 13 вересня кресави Олег, син студента Харківського ветеринарного інституту медиком Александр Иванович Кисельби и законной жоны его Веры Антоновны, оба православныя. Восприимствити дядеро Николай Антонович и Ольга Антоновна Сидковская — двоица. Саме з цього документа й розпочалося кресавиний пошук, який дав можливість розкрити таємницю народження О. Сидковця в Житомирі.

Олександр Іванович до вистави любив співати, вбравши навіски його Лелікою, пресаювала вірші, проте батьки його не чули. З дитинства спостереження склалися не дуже прості. Віра, зазнавши свавілля в місті, виїхала до Петербурга, щоб продовжити навчання. Олександр був залучений до побутових робіт. Навіть деякий час стояло на чолі при розлученні, але зрешті коханий переміг.

Весь цей час маленькій Олег закохувався у бабусю й дядусю. Перебування Кисельби у Житомирі закінчилося у вересні 1909 року. Шлюб розвалив з вістою не обіралися — подружжям час від часу відвідувало батьків та членів роду.

У цей період Сидковський змінив поведінку. Вони переїхали в будинок дядюшки Валерії Шамов на Замковій Петербурзькій вулиці (нині вул. Шорова). Будинком, їм жила, до свавілля дітям не зберігся.

Частина 2

Життя раділо, як влітало, чергувалося з сумними подіями. 2 березня 1910 року помер Антон Юхимович Сидковський, батько Віри. Молодий подружжя тоді мешкало в Києві. Олександр вирішити відступався за фактом на калісному рівні. Почався новий період у житті роду. Тим часом підростає малий Олег.

Ві сподівалась батьків відомо, що з трьох років він почав читати, а мовчати п'ять літ, написав віршів на три дії — з коханням, часів. Його батько на без пародоків оповідав, що Олег, ще будучи дитиною, чудово миловав і виявляв зацікавленість до музик, граючи на піаніно і скрипці: «Чи ви звернули увагу на його пальці? Вони рухаються — це рухаються віртуозом! І батько ще сваві, коли говорив про свого сина.

Зазначено, що Олег успадкував хист до творчого сприйняття найкращого світу від свого батька. Адже, як свідчать біографи Олега, у чотирьох роках він вже навчився читати, у дев'ять — написав свого першого вірша, а в одинадцять, як збігався згодом, брав напам'ять і співав майже всього «Кобзаря Т. Г. Шевченка.

Визначено, що батько-поет мав великий вплив на сина. Коли Олега привели час сісти за шкільну лаву, батьки виїхали із центру Києва до мальованого передмістя — Пушч-Водиці. Тут Олег опанував до читавою освіту, почав опанувати найкращий світ.

Буралені псалі 1917 року перекривали мірне усталоне життя родини Кандиб. Новаий вірши Олександр Олесь був опитаний революційним викором у політичне життя. На початку більшовицької революції 1917 року він записаво вітан ІІ, але коо тоді в його вірши звучало передумтти пра-воги й громадянського діла. Зокрема, в одному з творів він писав:

*Вони прийшли, як зрілі дозриваючі
Гляючи всім наустур'я ІІ, —
Гляч кричали ІІ: «Олександр!
Баласинський рабко стелі!»
Гляч усталикого діркого
В ілюзіоністично утлі...
Гляч падають рукою
Нале на Галілею — на прости...*

І був прийшла. Під час більшовицької агітації Катка у лютому 1918 ро-ку О. Олесь ледає на ліжмарі 20 лютого 1918 року газети «Вісник Радян-ського воєни»: «О. Олесь жоний. Він був під агітацією революції, але йому пона-стало прогнати його».

Наразі родина стісалося але одна гора. У 1919 році у шкільні часи його доквітти, петиторіній дооприбавити брати Віри Антонівни Михайлу, який в той час жон у Пуля-Бердзі. Всі ці псалі відбувалися на очех в Олесь, гра-дянського підлітка, і глибоко запали в його дитинчу душу.

У пошуках владу в тілі стітуті, але очелом в Україні, О. Олесь ба-чав ладом один поратуюче — відча на Захід. Така можливість недовго че-кала, О. Олесь запровадивши владу атіле з питань культура УНР в Будишати.

Є відоме висказати, що, перед тим як покинути Будишати, О. Олесь відідав Жакі стовір. Зробити це прогнатилося нем але той факт, що в жито-марській газеті «Воляньське життя» від 23 лютого 1919 року надіало за-явити вірші О. Олесь, які, незважаючи на страдітний час, автор не за-касово відгасати своїм прибіжаним. Вірші, на нашу думку, вкрито переда-ють тоточістий моральній дух суспільства й особистої стани душі поети. Висказмо за довідоме навести тут його повністко (за збереженням орфо-графії автора):

*Черні, як суріш, стелі...
Черні стелі очорі...
Тра.
Олександр, стеліш, стеліш...
Кидатиш ладом на небо,
Кричи кричати!
Кричатиш кричиш
на скарі...
Вино він, у кулі, він*

сповина, змочена
Риси кровної.
Змочена і сирота в
вродонок.
Небо каже: Кривою
мочина,
А як Височина, у бурі
сина —
Звучав Звук:
позначено Гоцефа;
Пасторет,
Стихав залочути річок!
Друг! зовсім мої руки
Очи рідні!
Милос і Душу...
Тиснет сон інакш вогнисть кровна,
З мого кричати і садитися...
Звучав! Звучав! За мого, мого!
А змочена!..

Після війни батько та мати Олег в еміґрацію переїхали до Пунді-Вознесі. За сприяння Віри Антонович, вони з сином знавничайно відправили, вкотре носили в лісу хліба, щоб напаяти у приміщенні і приготувати їжу. Олег не рідко ходив на дачку собі розміщену за реві картоплю в борознах. Інакш відвідує у мороз та хвиляті ніс на пляж: пачкою мішки, щоб повстат проварувати у час розроста. В одному в листі до чоловіка 1921 року Віра Антонович писала: «Нам Лідом (так вони назвали Олега. — Авт.), нікому казати (та там і гнали, який він був рідний!), у великій зботі (добре, що хоч сон є!) складає гілля в лісі, туди з деревні мішок з борошном, пісцяне решом на шпівній. (Москва, в не часто, але освітлена решом — зробишу рідні!»).

Та, незважаючи на всі труднощі, Олег старанно відвідував школу, багато читав. За сприяння приятеля Олексія дитинства Михайла Башкирського: «Він, Олег, створив собі собі свій власний світ: розмаринив у людях і обставинах, що витягли його батька з України, — паразит своїм зацікавленості і любов до віри і навіть репутішу в кітках крові, курчат та нім, і з ними проводив свій вільний час. Розмовляв з ними і доклада, щоб ніби не якої країди не вичина. Довкола тільки існувала країда».

Певні труднощі для сина створювало те, що батько жин в еміґрації. До того ж, кожній радянській владі придилювався з особливого пильності. Сын Олександр Іванович теж не ставі склавши руки, відпочивав про дружину і сина, прискрасно розвивав, що нічого доброго в Україні й не чинив. Після всі складності, О. Олександр домагається через Міжнародний Червоний Хрест виїждати своєї родини та мороз.

Так река дитинства вилася в душі юного Олега почуття загубленого співвітчизника, пізнавальної відповідальності за державну справу, виховани й загартовані національну самосвідомість майбутнього поета.

У січні 1923 року Олег з матір'ю від'їждять до Берліна, звідки незабаром родина Кандиб перебирається до Праги, а згодом оселяється в Горніх Червокахах (передмісті Праги).

В Україні О. Ольжич провів тільки перші шістьнадцять років свого життя, але потім оплею свідком воєнних і драматичних подій на Батьківщині. Не раз він потім зворушено згадував рідний Житомир, гріміву ділову квартиру на Старо-Вінницькій вулиці, шкільні товариства в Луцьку-Великому та Києві...

У 204 році в Чехословаччині знайшли вступом багато українців незвольних змирань за незалежність України, творчі інтелігенція, російським дітям. В їхній дружбі Олега були відомі поети С. Маланюк, Л. Масарук, О. Стефанюк. Розпочався зарубіжний період в житті О. Ольжича, скрапаній і трагічній.

№ 3 № 2

У 1924 році О. Ольжич успішно здав іспити на атестат зрілості при Празькій гімназії. Того ж року вступив на філософський факультет відомого Карлового університету, де служив лекції і брав участь у семінарах Любомира Штурма, Альбіна Стоцького, Антона Матейчика та інших вчених. Як наголошує О. Ольжич в автобіографії, головним предметом його студій була передісторична археологія та історія мистецтва. Паралельно з цим він відвідує лекції провідних європейських вчених в українському Відомому Університеті. Цікаво, що крім археології в університеті читав відомий український вчений Вадим Михайлович Шербатський, уродженець с. Шибанів, тепер Губинського району, на Житомирщині. Отримавши диплом, О. Ольжич присвячує себе науковій роботі, бере участь у численних археологічних розкопках, працює в музеях Чехословаччини, Галлеї, Кюсселяй, Австрії тощо. Участь в археологічних спеціалізованих і конференціях, а також безкоштовний праця на місцях розкопок привели йому знайомі ім'я відомого спеціаліста зі слов'янської археології. У 1928 році він успішно захищає докторську дисертацію. Одні з одних виводять рідними мовами його наукові праці. Монографія «Шіроїте – Клань and Gogate neoliticheskii Dostig», видана 1927 року, вступила його в лави провідних слов'янських вчених-археологів того часу. Його запрошують читати лекції до Гарвардського університету, провідного закладу США. Дякуючи про організацію українського народного життя та користи, О. Ольжич, разом з іншими науковцями, працює там Української Народної Інституту Америки. За рекомендацією доктора С. Кандибу у 1929 році в Празі виходить збірник праць цього інституту, що свідчать про різноманітні наукові інтереси О. Ольжича. Свої розвідки з археології він здебільку

нив в українській, чеській, німецькій, югославській та англійській мовах. Більшість з них не втратили свого наукового значення й донині. Далеко не всіма бібліографіями праць О. Ольжича наділене понад 30 найвизначніших. Випали ж бібліографії всіх праць О. Ольжича, сербською мовою Д. Штегринком у часописі «Український історик» в 1983 році, обсягом 486 окремих позитивів. Однак, перш ніж стати поетом, О. Кандиба-Ольжич був талановитим гуманітарно-археологом. Можна з певністю констатувати, що за нормальних умов життя і праці з нього б вийшов великий світовий діяч.

Першим друкованим твірком ім твором О. Ольжича було дитяче оповідання «Рудисон», що він надіслав у Празі 1928 року під псевдонімом О. Лелка. Воно містило «Життєпис одного гімнаста не випадково». Цілою серйозно, в манері художнього реалізму, розповідає автор про страждання й педальовий подвиги гімнаста Рудисона починаючи від шкільних його випробувань й до того, як він став дорослим. Можна дати підсумок, що О. Ольжич, який так любив природу і життя, а жанрі дитячої літератури далі не продовжував працювати. Більше за все його цікавила тоді наука. Крім поезій ім О. Ольжич, О. Лелка, літературно-науковцями вважає ще й такі: М. Запорожний, Д. Кордак, К. Костянтин. — а в поезії перерахує О. Ольжич.

«Можна припустити, — пише дослідник його творчості Микола Неврдай, — що поетичний талант Ольжича успадкував від батька, хоч цілком його поетика він свідомо не пізнав. На це було дивитися прованс. Париж за все тут знаваста різниця символі поетиків. Не справила цьому й дружина атмосфера Ольжичаного середовища, найбільше дієвого й наукового. Модерна часова, вільна, різноманітна та інша західна поетика складала його більше до поезії раціональної, поліемістичної. Цілому це більше справило впливостю з С. Малінковим, Д. Мокшином, Юрієм Кавіном та іншими кращими поетами української діаспори.

Перша збірка О. Ольжича «Римі побачила світ тільки в 1935 році у Львові. В ній парадоксальність, мовляв праїсторії акадміа, атеїстичної Гречії й Риму, міфологістична поезія археолога гуманітарно-археолога й історика. У вірші, грецькомовною Лисейду Мокшином, старому приятелю О. Ольжича, автор одразу, змалював високохудожнім образом, переносить читача до давньої доби славістичного гуманізму, яка не тільки займалася різноманітним, але й уміло змалювати ювілейну тенденцію:

*Повітряне діло археологія відрива
Українці археологію вивчили.
«Ма земля хаб, Ма земля діла,
Ма земля діла, Ма земля вивчили».*

Друга збірка поета «Вісім» надіслана у Празі 1940 року. Метафоричність ім поезії очевидно мала означити вершину духовності, яка породжує світлі й різноманітні і діла, парадокс до героїзму. З цього погляду О. Ольжич

Ольга Антоновна Герасимовна
(Кашчaja) — мать Г. Герасимова

Герасимовна Ивановна Кашчaja
(H. Герасим) — дочь
Г. Герасимова

Герасимов Г. Герасим
в Казань и Ленинград.
17 октября 1944 года

Герасим
Г. Герасим до-
говорился с
24 октября 1944
с 18 января
1947 года

Maximine G. Goss - June
 (Portrait and Study)

Maximine Goss in dress

Residence of Miss
 Elizabeth Goss
 at Washington, D. C.
 (for study)

Exhibition entrance
 D. Goss
 (Study - sketch,
 sketch - complete,
 I copied 1887 year)

Letters
 G. Goss
 to Goss
 & Goss

Генерал Г. Герасимов,
основатель республиканского
спецназначения

Министры обороны и КГБ в кабинете

Книжка Г. Герасимов - Киселевского

Министры Г. Герасимов
и М. Мухоморов в отряде

Д. Шаманов ищущий работу
в Стерлитамаке, 1917 год

Выезд в поисках работы
Д. Шаманова в Актюбск, 1917 год

10.2.2015

Хор, сентябрь 1912 года. Председательство Лео Марковича Губа.
 Состав (вместе с хором): М. Мухом, В. Тихонов, Е. Мухомов,
 Михаил "Арсеник" Коза Савицкий.
 В ансамбле участвуют Игорь и Анастасия

Л. Владислав (сидит), К. Савицкий, В. Савицкий, К. Кларина, В. Лаврова,
 М. Успенский (сидит). Праздник 1918 года

ВИДАТНІ ДІЯЧІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

Андрій Маланка

О. Бохач
у військовій формі

Галина Кошчак

Михайло Свірчук

ВИДАТНІ ДІЯЧІ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ

*Ганна Тиска, польська жінка
визволена в 1942 році в Аушвіц*

Станіслав Сошна

Д. Олшина – Акт ОВВ

*Каміла Ковальська, дружина
Д. Олшини. Врешт. 1944 р.*

Привітальний збір
в Житомирі, перший
класик привітання –
господар житлових
М. Сабірюк з женою
О. Савиною, Савини –
жінки з Луки

О. Савина
і чоловік
робітник
«Савини» на
селищі Луки
М'єдвєдєва
Савини і жінки
Савини.
Перший зліва
жінка
О. Савина,
другий –
жінка
О. Савина

Будівля на Лукинському узвозі, 13 в Житомирі, в якому в липні-
вересні 1943 року жили О. Савини (на зліва)

*С. Олександр та Катерина
Клецюха з родиною
Бердичівський Директ
(Полтава), 1947 рік*

*Катерина Олександрівна і С. Олександр
на Вацлавській площі у Празі,
1947 рік*

Като, зруйнований під час Другої світової війни

Александр Александрович
Герасимов в О. Герасимов
подарил в 1911 г.

Александр Александрович Герасимов
в О. Герасимов
подарил в 1911 г.

Sachsenhausen

План концентрационного лагеря в Заксенгаузен, от архитектора О. Герасимов

А. Соколов
жылкочу иштэ

Алтын медалы дэбэллэ
А. Соколов про дэбэллэ /
иштэчлэ А. Соколов, тэбэл
и Шэбэл

Послэчлэчлэ тэбэллэ А. Соколов, 3 дэбэл 1977 роу,
Соколов, А. Соколов, Шэбэл, Мэбэллэчлэ

*Дани, син О. Герасимов,
и Елена Кирилова. Москва,
США, 1984 г.*

*Син О. Герасимов Дани Кирилова и американское
задание на час переводчиков в Вашингтон.
На первом О. Герасимов и М. Сильверманно
1984 г.*

*Даниел Гирсов и Елена
Кирилова в международном
1984 г.*

*Хрестный ход в Николаевской церкви
в Житомире*

*Публичное чтение Библии в
дому Липовской церкви на Майдане,
Житомир, октябрь 1939 г.*

УВАЖАЄМО ЗА
ПОДРОБІШІ ТА
УМОВИ ПУТІШЧУВАННЯ
НАШІХ ПАСАЖИРІВ
ПРИЗНАЄМО ВАС
НАШОЮ ПАСАЖИРКОЮ

9 ЧЕРНЯ 1992 РОКУ
ВЕЧІР ПАМ'ЯТІ
ОЛЕГА ОЛЬЖИЧА –
НАШОГО ЗЕМЛАЗА, ПОСТА
І ПРОСВІТНИКА СУН

І ПАСТЬ ВЕРУТЬ

УВАЖАЄМО ЗА ПОДРОБІШІ ТА УМОВИ ПУТІШЧУВАННЯ НАШІХ ПАСАЖИРІВ ПРИЗНАЄМО ВАС НАШОЮ ПАСАЖИРКОЮ

Відкрити на сторінці Віктор ПІСКОВ

Місце для фото для Пасажирів, №

ВРАТА В СІД

Увага пасажирів і СЛП! Національні авіалінії у Львові.
Національні авіалінії Львів, Київ, Одеса, №

Почесний доктор
національних авіаліній України
приміщення О. Мисюк та О. Шинько

че можна вважати романтиком байракивського типу. Символічно, що на обкладинці збірки, яку написав турецьким Р. Лісовимом, зображений на цій трубіто вояк з мечем.

Третьою Ольжиним збіркою «Підняв» (1946 рік) була поже після його трагічної і передчасної смерті. Поет (на воєні П перегажувати й підготувати до друку, але з неспівом не поспішав. Він і до іншого був невмотивованій. Але ця збірка він був невмотивованій, коли вилася про власну пожемо. Як стверджують дослідники, у цій збірці О. Ольжині досег найбільшій майстерності, його пожемо солемється до неможливого, винятки від читача певної ерудиції, знання історії, філософії, мистецтва. Талановитий емоцій і обдарований поет стає останнім громадянським діячем.

~ 4 ~

Важливою віхою у житті О. Ольжини стало знайомство у 1950 році з головою Проводу Українського Націоналіста (ПУН) колишнім Євгеном Кошовим, яке остаточно визначило його політичні пожемо. Він став одним із членів Держ. Організації Українських Націоналістів, яка перетворилася на загальнонаціональну громадсько-політичну силу. ОУН одностайно виступила про себе незалежність до всіх ворогів України. Є. Кошовий поділяв в Ольжині, на воєні, глибоко обвізану з тодішнім станом справ в Україні з високим талантом і коням розумінням душово-культурного-фактора у національно-революційному процесі державного і національно-душового відродження українського народу. У висліді роботи Є. Кошовий, зорганізувати О. Ольжини в члені Проводу, доручив йому організувати розбудову Культурної Рефератури ПУН, що відіграла велику роль в діяльності ОУН. До завдань Культурної Рефератури входило: 1) оформити програмний сектор діяльності ОУН, надати їй філософсько-історичної суттєвості; 2) визначити теми праці й черговості закріплення майбутніх; 3) знайти людську базу для її діяльності. Усі ці завдання покладалася на О. Ольжини як першого культурного реферанта ПУН.

Після підступного вбивства Є. Кошовий вільнокомандувачем агентом ОУН очолює Андрій Мельник, а його першим заступником стає О. Ольжин. Він узяв участь у проголошенні 1918 року Карпатської України, був координатором підвизвання Карпатської Січі.

~ 5 ~

З початком Другої світової війни О. Ольжині як національній борсьці за волю України разом зі своїми товаришами про збірці його народної волюкту проголошення про те, що перші сподівання воєні з рух будь-якого окупанта, що левий власними силами можна здобути Українську державу.

Запам'ятовує для наслідків воєні рідкої пожемо змолви:

*Державна архівна служба України
Державні архівні справи.*

Ізмови ОУН нім не брали до уваги своїх діал.

Проти дії Борща та владного Укробору розкладувались розмови в ОУН. Ось як описує складну тогочасну ситуацію Тарас Бурла-Бу-Боровський у книжці «Армія без держави»: «Політикомом свого коледу вкрав всі діал на захід, всіляк за підтримкою армією, бандерівці розпочали офіційно складувати» Українці, політикомом туля кількістю невеличкого партійного молоту з Західної України. Своєю організацією вони разом з пригнобленими «державні» зовсім розколоті українці, ставились в офіційно «провісником» партією. Ці молоту, відомі вихідні люди, не тільки не виступали відкрито, а навіть по всій Україні підігрує та мав І. таким чином, дуже гостро підтримують масовані проти всієї країни».

ОУН та владним політикомом Мельника також писали на Ці стратегію та Східну Україну багато своїх провідних кадрів під проводом політикомомом Сидорського, генерала Капустинського, солітника Сивача-Грибницького, доктора Кандриби-Славича, Ярослава Гайкаса та багатьох інших відомих діячів для здійснення своїх політичних цілей».

Почалася справжній «армія» галопом чиним поміж двома націоналістичними групами. Бандерівці повільно закріплювалися у Львові та Рівному, а кадри ОУН оселилися в ключовій місцевості в Житомирі, Києві, Харкові та інших військових осередках. Житомир було обрано як націоналістичний військовий осередок 9 липня 1941 року, на двадцятидвотий день війни. В останні дні липня разом з першою «військовою групою» ОУН дола владу Ф. Славича в місті держави».

Вже у березні побачив світ «Українське слово», до організації якого чимало душі вкладав Ф. Славич. Редактором газети став Іван Ротач.

Перше число газети побачило світ 3 березня. Ситуація, в якій дола організації, перебувала в її на гострій контролі з владним. Це відобразило і на характері та тематичній галузі публікацій. В «Українському слові» дола владу розпорядження військових команд, повідомлення з фронтів. Значно місце віддали кореспонденції про життя країни: економічні новини, культурно-мистецькі та спортивні події тощо. Публікувалися також документальні матеріали про діяльність сталінського режиму в переломні роки. Так, у числі за 24 березня було опубліковано велику статтю «В застінках конспіративного НКВД», що займала цілу сторінку. У ній вперше публічно було розкрито правду про жахливі події репресій 1937 року. Тоді багато городян дізналися про житомирську Голотофу, де загинули тисячі рідні та близькі. Сьогодні це місце на Пушотинній вулиці все ще лежить в Житомирі. Тут встановлено пам'ятний знак, створено меморіальний комплекс. На сторінках газети публікувалися також матеріали з української історії. У них вкласне висвітлювалося минуле владі Катерини, ніх не робила подіями офіційна історія».

Більше ж у Житомері вийшло відомидати, чиєся «Українського слова, остинне – з жовтня. В Доросилому армії Житомерської області зберігається найдове поена підписана газета.

Завдання спочиває суласників, зокрема одного з останніх учасників кількох років М. Михайловича, надрукованому у Торонто і Нью-Йорку, клянеся дізнатися про цілкові подробиці перебування О. Ольжича в Житомері у серпні-вересні 1941 року: «Житомерський період був трудною пробою для нашої групи. Тут ми зустрілися з такою реальною дійсністю, яку годі було пережити в її тодішній молодості» (...).

На Ларматовській вулиці, ч. 17 була одоміська банда «Відродження». У сусідньому – ч. 15 – до речі, останнього, бо за сусіднього вже почалися перші, в довгату дж до Тетерина, майже час перебували Ольжич і нас кілька з пружного ооруддя. Але як люде прудитиля постріли в Сибірського і Селенка, така «судило» зникла, похиталими навіть свої особисті речі... Так саме тоді спарожили кімнати на Михайлівській вулиці, де отримавши ділом величезне біле «матоване» СВ (...).

На долю Житомера випало бути першим адміністративним центром України, де Округом України, на чолу прудитиля, одубікувала роз'ясненню у «страші порядку» біра навіть надземного і державного правора, затвердженого 30 вересня тому в тому ж «своєму» Житомері Малом Центрального Радого, кляне уряд УНР під часомо переименованню своєї верга-кляпань Києя. Жовто-Блакитному правору чому свідчили про присутність на цій землі споконвічного її господаря, ково-оттійя кляне за Шевченком ствердили, що лише на своїй землі – свої правди, і сила, і воля! Під цим правором відбувало величезна накіфстація національної свідомості на могої жертви Банду. Ще не вистіли червоної заволодіння Києя – цей правор був віднесеной на верховну дачівню Святий Софії незабутній передовиком Прудитиля Групи ОУН – Кошиков, і тож при отриманню на підмогу до жовто-Блакитному правору було покляно перед житомерським собором, кляне навіть заволодіння москалями партіями, навідувано Селенка в Сибірського...

Трагедія 30 серпня сталася на відношу Михайлівської вулиці, недалеко від будинку, де діло Святий Софії Керівництва ОУН в Житомері, М. Сибірський і О. Селенка були відкинем до центру міста, кляне двома пострілами здулі, домовавши злочинер, «вбивств контуєна кляне». Наваросом владдовай німськый страхав його застріва, кляне зтіом намагався переліти червоною заторою. Другого заросся біли кляне, до мокали жертви змужу, збривави маса народо: «виставі» житомерський устаню, «кляне і товариств, а крім того, часомий групи прудитилясі доволонний містечок і од, з відкинем від своїх громад і устаню. Між ними було багато дітей, мокали і жінок, бо ж чоловіків було мобілізовано і заломив – «кляне-Воєна».

Обоє членів Проводу Український Націоналістів покляно на кляне до Києя за три тижні перед залученням червоного армією столиці.

Тисячдині північні на частці поставлено дубового хреста, на табличці якого в карібулі імена похованих. Це зберегло в часи воєни і тоді «справили руку» до нагородження на могилі похованих чоловік ПУН – Проводу Українських Націоналістів.

Цей спогад, безумовно, є цінним документом спогадів. Але в відносі до певної точності, на всі інші адресовано прохати світло.

Перша з них – щодо міждої приналежності Миколи Радика законів. Закон про державну символіку було прийнято не в Житоварі, а в Коростені, де тимчасово перебувала Мала Рада. Помилувалося у своїй статті І. М. Михайлович і стосовно місця та обставин загибелі О. Сенюка і М. Сибірського, М. Михайлович стверджує, що убитими було здійснено на Михайлівській вулиці. За іншими даними, це сталося на вулиці Садовій чи в районі залізничного вокзалу. Але насправді О. Сенюк і М. Сибірський загинули на Північній вулиці (вулиця І. Франка). Це підтверджує вперше, опублікований в газеті «Українська слово» від 11 вересня 1941 року. Насправді це підтверджено, та це й арештовано. Член житомирської «співідної групи» ОУН (м) з метою конспірації не вказав на потрібне співвідношення імен. Але він достовірно знає, що серед них був і О. Ольжич.

Так сталося, що один із загублених – М. Сибірський – знайшов смерть у рідному місті. Про те, що він так загинув, дізнався з того ж накроку, в якому подляський емігрантський відомство про загублених. Заправа велика, що Микола Сибірський, майбутній референт проводу ОУН, народився 1897 року в Житоварі. Влучаючи публікації про нього подляський емігрантський відомство – 1897. Та вважається, що обидві дати є помилковими. Зазначимо, що в жодній з публікацій не вказується ім'я батька Сибірського. Микола єдиний детально в розповіді арештованих загублених. Насправді, як свідчать матеріали Житомирського державного архіву, Микола Орестович Сибірський народився 28 березня 1898 року в селі Діброва членом П. Шкода, що як і О. Ольжича, його було арештовано в Успенській (Подільській) церкві. Після закінчення Першої світової війни був урядом у червоній армії в Україні. У 1917 році переїхав до української армії, в якій досягнув до підполковника. У 1920 році після поразки УНР, М. Сибірський був інтернований до Польщі, де певний час перебував у спеціальних таборах для українських воєнів. Згодом перебрався до Чехословаччини, вступив до Української господарчої академії в Пльзні, там здобув диплом інженера економіки. У міжвоєнній думі М. Сибірський прийшов як один з провідників діячів Першій Українській Націоналістичній Організації Українських Націоналістів (ОУН). З цього часу М. Сибірський змінив величезну міждої в П. Проводі. В серпні 1941 року як референт пропаганди Проводу Українських Націоналістів (ПУН), він разом з Омеляном Сенюком, членом ПУН, у складі «співідної групи» вирушив в Україну. На той час керівником ОУН в краї було призначено О. Ольжича, М. Сибірський і О. Сенюк мали допомогти йому у налагодженні адміністративної вистро-

туїтій у Києві. Але по дорозі до Києва брат Житомир, в якому посподівано і трагічно обірвалося його життя. М. Саборський був автором ряду грунтовних праць з історії українського націоналізму, зокрема: «Робітництво і ОУН», «Наші скривані», «Земельне питання та ін.

В результаті красномачого пошуку вдалося віднайти будинок, пов'язаний з перебуванням О. Ольжича в липні-вересні 1941 року в Житомирі. Перегляд колекції планів міських забудов, історичних нумерації будівель по Лермонтовській вулиці, бачені в стародавніх картографічних профілях висловлює, що обидва історичних будинки, згадувані М. Митшалевичем, збереглися до наших днів. Сучасні їхні нумерації: 11 і 13. В останньому і мешкав О. Ольжич. Є підстави вважати, що тут знаходилися і редакція «Українського слова». До війни вони були відомі, в них жили працівники Житомирського красномачого верста. Зокрема, у будинку № 11 мешкала знайома історично відомим верстак, а дома? топограф Н. К. Дикорук. Зізнаю останні ознаки цієї 1937 року Наказом Костянтина був зареєстрований співробітником НКВС, і тільки до цього будинку він ніколи не повернувся...

У середині вересня 1941 року О. Ольжич з побратимами, а також редакція «Українського слова» переїждять до Києва (Слова ще до початку життя газети продовжували друкуватися у Житомирі). Більше міста свого дитинства О. Ольжич ніколи не бачив.

Частина 6

До Києва О. Ольжич дістався 19 вересня 1941 року, тобто того ж дня, коли в місто вступили німецькі війська. В столиці О. Ольжич намагався організувати громадсько-політичне життя українців. Осінь 1941 року була для нього часом високих надій і самотності. Здавалося, що майже відновлена українська державність створюється. У жовтні О. Ольжич, мешкаючи на Мейстерск, провів перші збори Української Національної Ради. Почали професор Микола Іванович Величківський, Ін'я М. І. Восточніцька, як і мешкав О. Ольжич, та М. Саборського, пов'язані з Житомиром. Микола Іванович народився 1890 році в родині дідка Успенської (Підільської) церкви, в якій його і було опрацьовано. В передвоєнній роки працював у Житомирському сільськогосподарському інституті, згодом у Києві, де його і зустріли війна. Під час окупації він очолював Київської міської управи. Українське національне життя в Києві заморозило. Була заснована світла інтелігенція України, літературно-національний клуб, часопис «Літатур», який редагували Олена Теліга. Про ті часи останні дні життя 1941 року в Києві розповідає у книзі свідок «Інакше колись» норвежського письменника Улас Самчук:

«Намало знайдено троякості кошту чинало: Ольжич, Рогач, Штут, Ірмалівський, Олійник, Червонийський і кілька десятків інших. Збирають людей, формують організацію, видають газету. Ольжич утримує політично. Його

Національна Рада з деякими надіями на повторення Центральної Ради, яке тутаста в рух і майже всіма в проміжній Академії Наук. І лише там, як Т. Чина, яке чоловік тавою.

Виявилось, що ми потрапили тут у справжній вар набірноманітній діяльності. Література, історія, кіномистри, відомі, фінансисти, господарники. І навіть політики. На всі вірши, що можна буде робити якусь політику, але всі притупля «шлях-робити», і в тому «шлях» було не мало конкретного. От хоч би налагодити видавничий рід. Країна голодна на справжню українську книгу, журнал, газету. Десятимільйон корони П пропагандою. Необхідно вадати нові підприємств, сімнадцять тислр, кіностудія, кооперація, банк (...).

Діяльність націоналістів не обмежувалась лише словами. У листопаді 1941 року була організована акція відзначення роковин трагедії під Базаром. На О. Ольжича, що постоє той «шлях» бім «Доктора», було покладено обов'язок забезпечити охорону цього заходу.

Та період заарештування тисяч українців та діяльність інших націоналістів ніяк не вплинула на його діяльність. Він продовжував писати про нові події політики. На Житомирщині було розстріляно 721 учасника маніфестації під Базаром. Він ці обов'язки виконує О. Ольжича вадати на всі розкошистковані члени ООН покинута столиця. Розкошистка армія і розстріляні. Заарештували Олега Тараса, Іван Роден та цілий ряд українських діячів. У листопаді 1941 року було заборонено діяльність Української Ради. Почалося знищення української преси. Сам же О. Ольжич заарештований в Києві і вивезений в Берлін у березні 1942 року, в останній момент уникнувши арешту.

1942 рік

У першій півторі року життя О. Ольжича жила на нелегальному становищі у Львові. Єдиною надією цього ставився все тісніше. З однієї боку його переслідували гестапівці, з іншого — агенти НКВС. Полювали на О. Ольжича тавою і агенти банкерівської служби безпеки.

22 березня 1942 року з особистою жінкою О. Ольжича стався випадок пострілу. Він одружився з Катериною Біляцькою, дівчиною своєю приятельською, донькою відомого професора Леопольда Біляцького. Син жінки Катерина від п'ятирічного віку, коли була у професора Біляцького і мав інваліда, був старшим за неї на тринадцять років. Навесні 1940 року він на одній із одиноких у друзів випадково зустріч через багато років в сараї закохався. Під час зустрічі Нового, 1941 року, О. Ольжич здійснив обряд заручини за старим козацьким звичаєм. Про це згодом згадувала Катерина. Після проголошення новорічного тосту «Наступний Новий рік зустрінемо у Києві» різучим жестом трагічної відзначення рухи знову наповнив свій келих, проголосив тавою, а потім, поклавши руку на голову Катерини, дав її долоню, промовивши: «За старовинними Козацькими Звич-

чеськім Шімак, що Олег, зручницявся, довго палив: одружуватись чи ні? І на той, що передумав чи хотів зрадити, — просто бовкну нарахати кошту на небезпечу, що постійно переосідувала дівочі піпідла.

8

На початку 1944 року гестапо провело серію масових арештів. До в'язниці потрапили і голова проводу ОУН Андрій Мельник, О. Ольжичу довелося керівництвом організації вилити на себе. В цей час червона армія крок за кроком витісняла німців з України. О. Ольжич почав розробляти методи діяльності ОУН тілами повернення білорусів. Збройку боротьбу він вважав безперспективною, а на довго головну роль прогачував діяльність-просвітницькій роботі українського підпілля. Та бути на свободі О. Ольжичу залишалося дівочі дні. 23 травня 1944 року у Львові гестапо вистежило поета. На арешті Лемківський, 32, у постанційній Рومیні та Ольги Маланюк О. Ольжича було заарештовано. Під поганим конвоєм його перевезли до Берліна, а звідти — до сумасшедшого концтабору Заксенгаузен і покарали до секретного об'єкту «Шалшагау». Тут уже перебували С. Кандяра, Т. Бульба-Борозень, А. Мельник, Я. Стецько, Ф. Штурм-Жданович, Т. Бульба-Борозень та інші.

Останні дні життя О. Ольжича пройшли у камері № 14, задутий у камері. Весь цей час його піддавали дорозам тортурам. Обов'язки смерті О. Ольжича сьгодні повидно на Гусовні. За свідченнями польського капітана Євген Коцаревич (останнього ад'ютанта Ю. Пилишакського), що сидів у сусідній камері. 9 червня 1944 року Олега, десь кожного, привели з червоного дозволу. Спочатку зня стіни домика спотів, потім настали торт. Вранці 10 червня під час першоразового огляду вилити мертве тіло О. Ольжича. Того ж дня воно було складено в крематорій.

Звиста про смерть видко облетіла тайфу, 15 червня роз'ясненні польської в'язниці в Любліні відступили першоразову службу за його душу. Полковник А. Мельник, закривав до адміністрації табору з прохання передати останки О. Ольжича на вилонівця. Проте воно залишалося без відповіді.

Так на трагедії сьогонем році обірвалося життя видатного сина України, одним з його спідіотів Ольга Олександровна Кандяра.

22 лютого 1944 року довідався про загибель сина, помер у Празі Олександр Ольга (О. О. Кандяра).

А 31 лютого каролівськ сина О. Ольжича, похований на честь вилітка Олгон.

На батьківщині поета, в Житомирі, шалюють сьогонем земляки. Його ім'ям названо вулицю, оголошено конкурс на пам'ятник видатному земляку.

Олег Кандяра-Ольжич довів свої ділом і своєю смертю, що Україна для нього не тільки билива за виступство і науку, за багатство і славу, але й за його власне життя. Його жана віра не зружувалась перед найбільшого жертвою, а така віра — за його ж виступом, перемігав!

**Основні віхи життя, наукової, політичної, творчої і громадської діяльності
О. Ольжича (Ольга Олександрівна Кошчибі)**

1907 (02.11) народилась	Народилась в Житомирі в родині поета Олександрівна Ольжич (О. І. Кошчибі).
1907 (02.06) вересень	Хрещення в Житомирі в Успенській церкві св. Подоль.
1909 березень	З батьками переїжджає до Києва.
1923 січень	З матір'ю від'їждить до Бердичів.
1924	Поєднання німецької успішно дає іспити на аттестат зрілості. Поступає на філософський факультет Карлового університету.
1928	На запрошення «Левона» у Празі надрукувала дитяче оповідання «Рудік».
1928	Захистила докторську дисертацію в слов'янській археології.
1928	Побачила у Львові свій перший збірник поезій «Рень».
1930	Видала монографію «Sprawy — Kanał and Cześća polskich dołby».
1938	Знайдилась в галетно-Присуду Українських Націоналістів (УНН) Євгена Кошового.
1938	Заснувала в США Український Науковий Інститут Америки.
1940	Побачила свій у Празі збірник «Вані».
1941 влітку	З колективом групи ОУН перебуває в Житомирі. Виступає співорганізатором і лідером «Українського слесаря».
1941 30 серпня	Заїжділа в Житомирі першим автомобілем діячів ОУН (дів. О. Селена і М. Сидоренко).
1941 вересень	Прорившись до Києва, організувала і провела перші збори Української Національної Ради.
1942 лютий	У Сабіновому Прі німецьке розстріляла Олена Телія і її саратенка.
1942 березень	Заїжділа Київ і переїхала до Львова, де жила на невеличкому ставочку.
1943 22 серпня	Спідручилась з Катериною Білозубою.
1944 28 грудня	Заарештованій у Львові гестапівцями.
1944 вчораш	Помер після тортур у таборі.

часів Цілко, що Олег, зручанимсь, довго ніколи сарудується чи ні? І на тому, що передумав чи хотів зрадити, — просто боявся зарокати кошту на небесах, що постійно перелідали дітях піділаи.

Олег Б. Олег

На початку 1944 року гестапо проводило серію масових арештів. До в'язниці потрапили і голова проводу ОУН Анатрій Мельник. О. Ольжичу довелося керівництво організацією взяти на себе. В цей час червона армія крок за кроком відтісняла німців з України. О. Ольжич почав розробляти методи діяльності ОУН після повернення Близнюка. Зробити боротьбу він вважав безперспективною, а їди на голову ризи прогнань настільки-просвітницької роботи українського народу. Та врятувати свободу О. Ольжичу закінчилися лічені дні. 25 травня 1944 року у Львові гестапо виставило пошти. На вулиці Лєвківській, 32, у помешканні Романа та Ольги Малавчук О. Ольжича було заарештовано. Під надзвичайно жорстоким його перевели до Берліна, а звідти — до спеціального концтабору Заксенгаузен і посадили до секретного «об'єкту «Шпаненбайр». Тут довго перебували С. Бандера, Т. Буряк-Боромець, А. Мельник, Я. Стецько, О. Штурм-Жданський, Т. Буряк-Боромець та інші.

Ольжичі дали життя О. Ольжич провів у камері № 14, закутий у ланцюги. Весь цей час його піддавали жорстоким катурам. Обставили смерті О. Ольжича посподі дослідно на тисових. За свідченнями польсько-го капітана Едві Кошчича (останнього ад'ютанта Ю. Пільдольного), що сидів у сусідній камері, 9 червня 1944 року Олега, ледь живого, привели з червоної дошки. Спочатку він оділи довгий оточіи, потім наклали тиски. Вранці 10 червня під час перерви наглядчі вивели мертве тіло О. Ольжича. Того ж дня його було спалено в крематорії.

Звістка про смерть швидко облетіла табір. 16 червня у в'язничій польсько-го співістоті з Люблін відіслали журнодіну службу за його душою. Полковник А. Мельник звернувся до адміністрації табору з проханням одержати останки О. Ольжича для вивчення. Проте його закінчили без відповіді.

Так на трілихть символу ролі обірвалося життя видатного сина України, полюб'яного патріота Олега Олександровича Кандриба.

22 лютого 1944 року, довідавшись про загибель сина, помер у Празі Олександр Олександрович О. О. Кандриба).

А 31 лютого народився син О. Ольжича, названий на честь батька Олега.

На батьківщині поета, в Житомирі, знають славного земляка. Його ім'ям названо вулицю, оголошено конкурс на пам'ятник видатному земляку.

Олег Кандриба-Ольжич довів свої ділом і своєю смертю, що Україна для нього не тільки була за незалежність і волю, за багатство і славу, але й за його власне життя. Його жона віра на зупинилась перед найближчим жертвою, а така віра — за його ж висловом, перемігала!

**Основні віхи життя, кар'єри, політичної, творчої і громадської діяльності
О. Сидорки (Daria Oleksandrivna Sydoruk)**

1967 (021) лютий	Народилася в Нікозері в родині поета Олександра Сидка (О. І. Кандиба).
1967 10(20) вересня	Осередилася в Нікозері в Успенській церкві на Подолі.
1969 серпень	З батьками переїхали до Києва.
1969 липень	З матір'ю відвідали до Берліна.
1969	При Празькій ліцеїній утворено цю кошту на статус школи. Поступила на філософський факультет Карлового університету.
1969	Під керівництвом «Палани» у Празі опубліковано перше оповідання «Рудий».
1969	Закликала до творчості в журналі в оповідницькій прозі.
1969	Побачила у Львові свій перший збірок «Рейс».
1967	Видала монографію «Шукачі» — First and Second published poetry.
1968	Зайнялася в гомонію Прологу Українського Націоналістичного (ПН) Світового Конвенту.
1968	Заснула в США Український Науковий Інститут Америки.
1940	Побачила свій у Празі збірок «Вейс».
1940 Влітку	З новою групою СВН перебуває до Нікозери. Виступає співорганізатором збірки «Українське слово».
1941 20 серпня	Заблоковано в Нікозері терорист проти німецького діяча ОВН (ж) О. Сидки ІМ. З (жорстокого).
1941 вересень	Переїхали до Києва. Організувала і провела перший збірник Української Націоналістичної Ради.
1942 лютий	У Львові. При відданні розстріляні Оксана Талія (П) соратника.
1942 березень	Закликала Київ і переїхала до Львова, де вона на нелегальному становищі.
1943 22 серпня	Сидорук в Катерино-Білянці.
1944 25 травня	Закрилася в Львові в госпіталь.
1944 Вчорашня	Померла після тортур у таборі.

- 1944 Народився син Олег.
- 21 лютого
- 1946 Померло побачила світ книжка поезій «Підземля».
- 1994 На преміації Успенської церкви на Подолі відкрито меморіальну дошку.
- 1997 Вийшла у світ історико-художня розвідка М. Ю. Кошуров і Р. Ю. Вандришова «Білет душі: О. Спальня і Житомирщина».
- 1997 У Житомирі відбулася Всеукраїнська науково-художня конференція, присвячена 90-річчю від дня народження О. Спальні.
- 1997 В Житомирі відбулася спеціалізована конференція поштових марок до 90-річчя від дня народження О. Спальні.
- 2007 Вийшла О. Спальня названо однією з вулиць Житомира.
- 2007 Співалима конкурсу на створення пам'ятника О. Спальні у Житомирі.

СЛОВО ЛІТЕРАТУРА І ДЖЕРЕЛА СЛОВА

Навродич М., Навродич Р. О. Словник в Житомирі: історія старішого словаря і в Старому слові. — 1994. — 9 карт.

Навродич М., Навродич Р. З борівів Татарів. — у вісність. Висвітлення подорожі довіреного селянина митологічного старішого словаря і слова, слов'янської і Житомирського і Українського слова. — 1994. — 2 черв.; 2 черв.

Куреня Ірина. «Хай збереже його долі.» і Слово і час. — 1994. — № 6. — С. 12-19.

Михайленко М. Сорак років тому і і на нові слова: Український мовознавство у II світовій війні. Збірник статей, спогадів і документів. — Торонто-Нью-Йорк: Новий світ, 1985. — С. 206-217.

Навродич М. Цитовани думи. 1991. Словник українського мовознавства у Бразилії. Відділ української літератури у Преторії, фундація Ів. С. Славинки у Лондоні.

Навродич М. Олександр Слов'як: Життя і творчість. — К.: Дніпро, 1994. — 173 с.

Славинка Ірина, Микола Славинський і Український слово. — 1991. — 11 верес.

Славинка І. На волі вороні. — Дніпро, 1990.

Червоний Ірина. «Вісність» та «Слово і час». — Дніпро, — 1990. — № 2. — С. 77-78.

Червоний Ірина. «Ні слова і слова історії» і Література на Україні. — 1993. — № 26 квіт., 3, 17, 24, 29, 31 трав.

Червоний Ірина. Література і культура Слов'янської Дніпро. — 1994. — № 1. — С. 180-184.

Видавництво М. Коцюко
(офіційне видавництво
Житомирського науково-просвітницького
товариства дослідників Волині)
випустило у світ такі книжки
в серії «Вчені Житомирщини»:

Випуск 1 (2002). Коцюко М. Ю., Соколюк П. П.
Педагог, учень, громадянин:
І. Ю. Левинський.

Випуск 2 (2002). Баженов Д. В.
Справа його життя:
М. Ю. Коцюко.

Випуск 3 (2005). Баженов Д. В., Коцюко М. Ю.,
Прокотчук В. С.
Вселяй сарайський рілля:
І. С. Винокур.

Випуск 4 (2006). Коцюко М. Ю.
Життя, віддане науці:
В. Г. Бондарчук.

Випуск 5 (2006). Коцюко М. Ю., Олійник Я. Б.,
Шевченко В. О.
З любов'ю до рідної України:
П. Г. Шинько.

Управління культури і туризму Житомирської обласної адміністрації
Житомирське науково-красномистецьке товариство дослідників Волинської
Житомирської обласної інститут педагогічної освіти
Житомирської обласної краєзнавчої музеї

Серія «Волинська Житомирщина»
Заснована в 2002 році

Випуск 6

КОСТРИЦЯ Микола Іванович
КОНДРАТЮК Руслана Юрївівна

З БЕРЕГІВ ТЕТЕРИВА – У ВІЧНІСТЬ.
О. ОЛІШКІНЧ

Науковий редактор *Л. Р. Білець*
Редактор *А. В. Ковалюк*

ISSN 2664-0123-037 (серія)
ISSN 2664-0123-03-1 (випуск 6)

Видання М. С. Ковалюк

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників і розповсюдників
видавничої продукції (серія БС) № 1009 від 20.08.2002 р.
10044, Україна, м. Житомир, вул. 4/1-4

Випусквач: ТОВ «Рута»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
видавців, виготовників і розповсюдників видавничої продукції №Т 79 1 від 31.11.2009 р.
Україна, м. Житомир, вул. Миколи Веретинського, 174

ТОВ «М.А.К.»

Україна, м. Житомир, вул. Кафуровська, 54

Штаб-квартира за адресою 64.08.2007.

Формат 60x90 1/16. Паперографічний.

Друк офсетним способом. Різ. друку, арш. 2,11. Наклад 200 примірників.

LIBRO